

Caravaggio (29 września 1571 w Mediolanie - 18 lipca 1610 w Porto Ercole na półwyspie Monte Argentario)

*Ten nieznośny artysta z Caravaggio,
choć za dzieła dostawał hojne l'aggio,
malarz-awanturник,
utrącajusz, rozbójnik,
nie życzone mu na drogę "buon viaggio!".*

(ebs)

Caravaggio - włoski malarz działający w latach 1593-1610 w Rzymie, Neapolu, na Malcie i Sycylii. Był reformatorem malarstwa europejskiego na przełomie XVI i XVII wieku. W swoich obrazach wyrzekł się piękna ludzkiego ciała, idealizowanego przez malarzy renesansowych. W celu ukazania realizmu wprowadził do swych dzieł ostry światłocien.

Urodził się jako Michelangelo Merisi da Caravaggio w Mediolanie 29 września 1571 roku w rodzinie Ferma Merisi'ego - byłego zarządcy i architekta-dekoratora domu Francesca Sforzy, księcia Mediolanu, i Lucii Aratori, pochodzącej z bogatej mediolańskiej rodziny. W 1576 rodzina przeniosła się do miejscowości Caravaggio uciekając przed szalejącą w Mediolanie zarazą. Jednak ojciec i dziadek przyszłego malarza padli ofiarą epidemii, zmarli tego samego dnia, był rok 1577, Michelangelo miał 5 lat.

Przypuszcza się, że artysta dorastał w Caravaggio, ale jego rodzina nadal utrzymywała kontakt ze Sforzami oraz z ich krewniakami Colonnami, którzy w przyszłości wywarli duży wpływ na życie artysty. Matka zmarła, gdy Micheangelo miał 19 lat.

W latach 1584-1588 Caravaggio odbywał praktykę u malarza Simona Peterzana z Mediolanu, ucznia Tycjana. Po odbyciu praktyk artysta miał pozostać w Mediolanie. Przypuszcza się, że krótko po ukończeniu nauki młody malarz odbył podróż do Wenecji, gdzie zapoznał się z dziełami Giorgionego. Zapoznał się na pewno z dziełami sztuki, znajdującymi się w Mediolanie, w tym z obrazem "Ostatnia wieczerza" Leonarda da Vinci, oraz regionalną sztuką Lombardii, która ceniła "prostotę i dopracowanie szczegółów".

Kilka miesięcy po przyjeździe do Rzymu, malarz najął się za rzemieślnika u odnoszącego sukcesy Giuseppego Cesariego, malarza papieża Klemensa VIII. W tym okresie malował w swoim warsztacie kwiaty i owoce w tym "Chorego Bachusa", który według znawców sztuki Caravaggia, jest autoportretem wykonanym w czasie choroby malarza.

Po powrocie do zdrowia Caravaggio zrezygnował z pracy u Cesariego. Malarz opuścił Cesariego w styczniu 1594. Nie wiodło mu się dobrze. Poznał wtedy 16-letniego artystę sycylijskiego - Maria Mittiniego, który mu pozował, a w przyszłości był pomocny w zdobywaniu zleceń na Sycylii. Obraz "Wróżenie z ręki", pierwsza kompozycja Caravaggia z więcej niż jedną postacią, pokazuje Maria, oszukiwanego przez Cygankę. Temat ten był nowy w Rzymie i stał się popularny w następnych stuleciach. Caravaggio sprzedał obraz za bezcen.

Następne dzieło, "Grający w karty", przedstawia chłopca, padającego ofiarą szulerów, uważa się go za pierwsze arcydzieło Caravaggia. Obraz zaowocował patronatem kardynała Francesca Marii Bourbona del Montego, jednego z czołowych rzymskich koneserów sztuki. Dla del Montego i jego bogatego i kochającego sztukę kręgu Caravaggio wykonał szereg intymnych dzieł: "Muzycy", "Grający na lutni", "Bachus z podchmielonym bogiem", "Chłopiec ugryziony przez jaszczurkę".

Atmosfera homoseksualnego erotyzmu tych obrazów stała się punktem sporów między naukowcami i biografami Caravaggia, odkąd po raz pierwszy temat ten został poruszony w drugiej połowie XX wieku.

Realizm w dziełach Caravaggia powrócił wraz z pierwszymi religijnymi obrazami, pełnymi głębokiej duchowości. Pierwszym z tych obrazów było dzieło "Maria Magdalena pokutująca", ukazujące świętą w momencie, gdy porzuca życie jako kurtyzana i siedzi na podłodze, płacząc, pośród rozrzuconych dookoła klejnotów.

□Obraz poprzedził kolejne w tej samej manierze: "Święta Katarzyna", "Nawrócenie Marii Magdaleny", "Judyta odcinająca głowę Holofernesowi", "Poświęcenie Izaaka", "Ekstaza św. Franciszka z Asyżu", "Odpoczynek w czasie ucieczki do Egiptu". Dzieła te miały dosyć wąskie grono odbiorców, uczyniły jednak Caravaggia znanym wśród koneserów sztuki i artystów. Prawdziwą sławę malarz zdobył po wykonaniu zleceń dla Kościoła, które mogła obejrzeć szeroka publika.

W 1599, dzięki wpływom del Montego, Caravaggio uzyskał zlecenie na dekoracje kaplicy Contarellich w kościele św. Ludwika Króla Francji. Dwa dzieła, ukończone w 1600, "Męczeństwo św. Mateusza" i "Powołanie św. Mateusza" wywołały sensację. Tenebryzm, pogłębione *chiaroscuro* Caravaggia nadał obrazom dramatyzmu, podczas gdy przenikliwy realizm dodał intensywności emocjonalnej. Opinie współczesnych Caravaggiowi artystów były podzielone. Niektórzy potępiali go za szereg niedociągnięć, a w szczególności za malowanie bez rysunków. Dla większości artysta był jednak zbawcą sztuki.

□Malarzy w ówczesnym Rzymie zafascynowało nowe podejście Caravaggia, szczególnie młodzi zbierali się wokół niego i wychwalali go jako wyjątkowego naśladowcę natury, a dzieła jego uważali za cuda, przebijali się w kopiowaniu go, rozbierali modeli i podnosili oświecenie; zamiast studiować i słuchać instrukcji mistrzów, wychodzili na ulice i place Rzymu w poszukiwaniu nowych mistrzów i modeli kopiowania natury.

Po publicznej prezentacji obrazów Caravaggio uzyskał szereg prestiżowych zleceń na dzieła o tematyce religijnej, w tym na brutalne walki, groteskowe dekapitacje, tortury i śmierć. Zdecydowana większość dzieł przynosiła mu większą sławę, aczkolwiek kilka malowideł zostało odrzuconych przez zleceniodawców, przynajmniej w oryginalnej formie - musiały być przemalowane bądź znaleźć nowego nabywcę. Problem tkwił w tym, że o ile dramatyczna intensywność była doceniana, o tyle realizm przez niektórych był uznawany za wulgarny i tym samym nie do zaakceptowania.

Dotyczyło to między innymi obrazu "Święty Mateusz i anioł", który przedstawiał świętego jako tysego chłopca o brudnych nogach w towarzystwie skąpo odzianego wyuzdanego chłopca-anioła. Pierwsza wersja dzieła została odrzucona i musiała być przemalowana, w miejsce jej powstał obraz "Inspiracja świętego Mateusza". Podobny los spotkał dzieło "Nawrócenie świętego Pawła". Inna wersja tego samego motywu, "Nawrócenie w drodze do Damaszku", została zaakceptowana.

W okresie rzymskim Caravaggio namalował także takie obrazy, jak: "Złożenie do grobu", "Madonna pielgrzymów", znany również pod nazwą "Madonna di Loreto", "Madonna i dzieciątko ze świętą Anną" oraz "Śmierć Marii". Historia ostatnich dwóch dzieł dobrze oddaje przyjęcie, jakie spotykało dzieła Caravaggia w jego czasach. Obraz "Madonna i dzieciątko ze świętą Anną", namalowany do małego ołtarza w Bazylice św. Piotra pozostał tam tylko przez dwa dni, po czym został zdjęty. Sekretarz kardynała, sprawującego pieczę nad bazyliką, uzasadniał przyczynę niezaakceptowania dzieła:

□"Obraz ten przedstawia tylko wulgarność, profanację, bezbożność i odrazę... Można rzec, że to dzieło artysty, który potrafi malować, ale takiego o ciemnej duszy, który długi czas żył z dala od Boga, jego adoracji i jakiegokolwiek dobrej myśli..."

Dzieło "Śmierć Marii", zleczone przez bogatego sędziego do jego prywatnej kaplicy w nowym karmelickim kościele Santa Maria della Scala, zostało odrzucone przez karmelitów bosych w 1606. Współczesny Caravaggia, jego biograf

- Giulio Mancini - pisał o przyczynie niechęci duchownych do obrazu:

□*"Tym samym można zrozumieć, jak źle niektórzy nowocześni artyści malują, jak na przykład ci, którzy chcą sportretować Najświętszą Pannę, przedstawiają jakąś brudną prostytutkę z Ortaccio, tak jak uczynił to Michelangelo da Caravaggio, który to obraz z tego właśnie powodu dobrzy ojcowie odrzucili, a może i dlatego ten biedny człowiek napotkał w życiu tyle problemów"*.

Giovanni Baglione, inny współczesny Caravaggia, twierdzi, że obraz odrzucono z powodu odsłoniętych nóg Marii:

□*"Dla kościoła Madonna della Scala na Zatybrzu namalował śmierć Madonny, ale ponieważ przedstawił ją nie zachowując decorum, opuchniętą i z odsłoniętymi nogami, obraz został zdjęty i księżę Mantui kupił go i umieścił w swojej najszacowniejszej galerii"*.

Ołtarz, zamówiony w zastępstwie, został wykonany przez jednego z naśladowców Caravaggia - Carlo Saraceni. Nie ukazywał leżącej zmarłej dziewczyny, ale konającą siedzącą. I nawet to dzieło zostało odrzucone i zastąpione takim, które ukazywało Marię, wstępującą do nieba, otoczoną chórem aniołów.

Brak akceptacji niektórych dzieł Caravaggia przez klientów nie oznaczał ujemny na sławie mistrza. Obraz "Śmierć Marii", od razu po zdjęciu ze ścian kościoła, znalazł nabywcę w osobie księcia Mantui, który kupił go za namową Rubensa. Malowidło kilkakrotnie zmieniał właściciela. Następnym posiadaczem płótna został Karol I Stuart, król Anglii, a po jego śmierci paryski bankier Jabach. Ostatecznie w 1671 obraz znalazł się w kolekcji króla Francji Ludwika XIV.

W 1602 Caravaggio ukończył obraz "Amor Zwycięski", jedyne dzieło o tematyce świeckiej z okresu rzymskiego. Obraz był zamówiony przez Vincenza Giustianianiego, członka kręgu del Montego. Modelem, według wspomnień z początku XVII wieku, był niejaki Cecco, którego obecnie identyfikuje się z Francescem Bonerim, znanym w latach 1610-1625 jako Cecco Caravaggia.

Na obrazie Cecco został przedstawiony z łukiem i strzałą, depczący symbole wojny, pokojowych sztuk oraz nauki. Jest skąpo odziany i ciężko dopatrzeć się w śmiejącym się urwisie rzymskiego boga Amora, tak samo jak trudno uznać na wpół odzianych młodzieńców Caravaggia za anioły na innych płótnach. Najważniejszą cechą obrazu jest jego ambiwalentna rzeczywistość: to jednocześnie Amor i Cecco, tak jak Matka Boska Caravaggia była jednocześnie Najświętszą Panią i rzymską prostytutką, która pozowała do obrazów.

Caravaggio wiódł życie burzliwe i awanturnicze nawet jak na czasy, w których tego typu zachowanie było na porządku dziennym. Policyjne i sądowe akta na jego temat liczą wiele stron. 29 maja 1606 roku Caravaggio zabił, prawdopodobnie nieumyślnie, młodego Ranuccia Tomassoniego. Wcześniej jego wysoko postawieni patroni chronili go przed konsekwencjami jego eskapad, ale tym razem nie mogli zrobić nic. Caravaggio, wyjęty spod prawa, uciekł do Neapolu. Tam, poza rzymską jurysdykcją, chroniony przez rodzinę Colonnów, najstawniejszy malarz Rzymu stał się najstawniejszym malarzem Neapolu. Powiązania z rodziną Colonnów zapewniły mu szereg zleceń kościelnych. W czasie jego pobytu w Neapolu powstały obrazy "Matka Boska Różańcowa" i "Siedem aktów miłosierdzia".

Po paru miesiącach, spędzonych w Neapolu, Caravaggio wyjechał na Maltę, gdzie siedzibę główną mieli joannici. Liczył na to, że patronat Alofa de Wignacourt, Wielkiego Mistrza zakonu, pomoże mu zdobyć uniewinnienie w związku ze śmiercią Tomassiego. Na Malcie Caravaggio został nadwornym malarzem zakonu, a Da Wignacourt uczynił go rycerzem zakonu, co, według Belloriego, bardzo go uradowało. Główne dzieła z okresu maltańskiego to między innymi "Ścięcie św. Jana Chrzyciela", jedyne obraz podpisany przez Caravaggia, oraz "Portret Alofa de Wignacourta", a także portrety innych czołowych rycerzy.

Pod koniec sierpnia 1608 Caravaggio został aresztowany i osadzony w więzieniu. Przez długi czas spekulowano na temat okoliczności, otaczających nagłą zmianę losu malarza, aż udowodniono, że Caravaggio brał udział w pobiciu

jednego z rycerzy zakonu. W grudniu Caravaggio został wydalony z zakonu "jako wstrętny i zgniły członek".

Przed ogłoszeniem ekstradycji Caravaggio uciekł na Sycylię w towarzystwie swojego dawnego kompana Maria Minnitiiego, który był już żonaty i mieszkał w Syrakuzach. Ich wędrówka wiodła przez Syrakuzy do Mesyny i dalej do stolicy wyspy, Palermo. W każdym z tych miast Caravaggio, przy pomocy Minnitiiego, zdobywał prestiżowe i dobrze płatne zlecenia. Do najważniejszych dzieł z tego okresu zaliczane są między innymi "Pogrzeb świętej Lucyny", "Wskrzeszenie Łazarza" oraz "Pokłon pasterzy". Styl Caravaggia nadal ewoluował. Obrazy ukazywały fryzy postaci na dużym, pustym tle.

Biografowie malarza twierdzą, że w okresie wygnania malarz zdziwaczał: spał z bronią i w ubraniu, niszczył płótna przy najdrobniejszej krytyce, szydził z lokalnych malarzy.

Po zaledwie dziewięciu miesiącach na Sycylii Caravaggio powrócił do Neapolu. Według jednego z biografów, był on goniony przez wrogów na Sycylii i uznał, że do czasu uzyskania ułaskawienia od papieża Pawła V najbezpieczniej będzie schronić się pod dachem rodziny Colonnów. Ułaskawienie umożliwiłoby mu powrót do Rzymu. W Neapolu Caravaggio namalował obrazy "Zaparcie się świętego Piotra", ostateczną wersję obrazu "Jan Chrzciciela na pustyni" i "Męczeństwo świętej Urszuli". Męczennica uchwycona została w najbardziej dramatycznym momencie: wystrzelona przez króla Hunów strzała przeszywa jej pierś.

W Neapolu Caravaggio przeżył zamach na swoje życie z rąk nieustalonego sprawcy. Pierwsze doniesienia do Rzymu podają, że malarz został zabity, późniejsze jednak informują, że żyje, ale ma mocno zdeformowaną twarz. Po zamachu Caravaggio namalował "Salome z głową Jana Chrzciciela". W rysach głowy świętego na tacy można się dopatrzeć autoportretu malarza. Obraz został wysłany do Wignacourta z prośbą o wybaczenie. W tym samym czasie powstało też dzieło "Dawid z głową Goliata". Obraz przedstawia młodego zasmuconego Dawida, patrzącego na poranioną głowę giganta. Malarz przedstawił siebie jako Goliata. Ten obraz został wysłany do kardynała Scipiona Borghesa, konesera sztuki, ale pozbawionego skrupułów, który miał moc wydawania uniewinnień lub ich wstrzymywania.

W okresie pontyfikatu papieża Piotra V kardynałem i superintendentem Państwa Kościelnego był jego siostrzeniec Scipione Caffarelli-Borghese. W roku 1610 ogłosił amnestię. Caravaggio spodziewając się ułaskawienia wyruszył łodzią z Neapolu do Rzymu. Ze sobą miał ostatnie trzy obrazy, prezenty dla kardynała Borghese. Z niejasnych powodów nie dotarł do celu, zmarł ok. 150 km (liczonych wybrzeżem) na północ od Rzymu w szpitalu w Porto Ercole na półwyspie Monte Argentario, najbardziej na południe wysuniętym punktem Toskanii w prowincji Grosseto.

Istnieje wiele hipotez na temat śmierci malarza. 28 lipca 1610 roku anonimowy list z Rzymu do księżęcego dworu Urbino donosi o śmierci Caravaggia. Trzy dni później kolejny list mówi, że zmarł on na skutek gorączki. To były najwcześniejsze, lakoniczne, doniesienia o jego śmierci, po których pojawiły się inne, bardziej szczegółowe. Ciało nie znaleziono. Przyjaciel Caravaggia, poeta, wymienił datę śmierci malarza - 18 lipca 1610 roku, a według ostatnich badań znaleziono notkę o śmierci Caravaggia tego właśnie dnia w szpitalu w Porto Ercole.

https://www.youtube.com/watch?v=C_s6gj2KB7s

Według Lamberta nowatorstwo malarstwa Caravaggia polegało na zamianie *oscuro* (cieni) na *chiaroscuro* (światłocienie). Chiaroscuro było w użyciu długo przed jego wejściem na scenę, ale to właśnie Caravaggio zastosował tę technikę tak zdecydowanie, zaciemniając cienie i łapiąc obiekty w oślepiające światło. Za tym szła przenikliwa obserwacja zarówno obiektów fizycznych, jak i psychologicznej rzeczywistości, co czyniło go z jednej strony niewiarygodnie popularnym, a z drugiej prowadziło do problemów ze zleceniami o tematyce religijnej. Malował obrazy przy pomocy szybkiego pociągnięcia pędzla, a wstępne linie kreślił końcówką trzonka.

Dla ówczesnych artystów takie podejście było skandaliczne, potępiali oni brak szkiców oraz idealizowanie postaci. Do obrazów pozowali żywi modele, którzy dla Caravaggia byli podstawą realizmu jego obrazów. Niektóre postacie

udało się zidentyfikować, w tym Maria Minnitię i Francesca Boneriego. Wśród modelek zidentyfikowano Fillidę Melandroni z obrazu "Portret kurtyzany", Annę Bianchini z dzieła "Marta i Maria Magdalena", oraz Magdalenę Antognetii, kochankę artysty, figurującą w dokumentach sądowych dotyczących tzw. sprawy karczocha.

Wszystkie modelki Caravaggia, pozujące do obrazów o tematyce religijnej, były zawodowymi kurtyzanami. Malarz umieścił także własną podobiznę w kilku dziełach. Ostatni jego wizerunek to jeden ze świadków zabójstwa świętej w obrazie "Męczeństwo świętej Urszuli".

Caravaggio posiadał wyjątkową umiejętność ukazywania doniosłości przełomowej chwili w życiu. Obraz "Wieczera w Emaus" przedstawia uznanie Chrystusa przez jego uczniów w momencie przełamania chleba. Uczniowie oplakują śmierć Mesjasza, by za chwilę cieszyć się jego zmartwychwstaniem. Sytuacja jest obserwowana przez właściciela tawerny. Na obrazie "Powołanie świętego Mateusza" ręka świętego wskazuje na niego samego. Gest ręki oznacza pytanie: "Kto? Ja?", podczas gdy jego wzrok, wpatrzony w Chrystusa, już dał odpowiedź: "Tak, pójdę za Tobą". W obrazie "Wskreszenie Łazarza" Caravaggio posunął się jeszcze dalej, pokazując fizyczny proces powstawania z martwych. Ciało Łazarza nadal jest w rękach śmierci, ale jego dłoń zwrócona w stronę Chrystusa, jest już żywa.

Umieszczenie obrazu św. Mateusza w kaplicy Contarellich miało natychmiastowy wpływ na młodych artystów Rzymu. Styl dzieł Caravaggia wytyczył drogę dla nowego pokolenia malarzy barokowych. Powstał nurt, zwany *caravaggionizmem*. Pierwsi caravaggioniści to Giovanni Baglione, którego okres fascynacji Caravaggiem był jednak krótki, oraz Orazio Gentileschi, który upowszechnił styl Caravaggia w Anglii na dworze Karola I. Córka Gentileschiego, Artemisia, była uznawana za najzdolniejszą artystkę ruchu caravaggionistów.

W następnym pokoleniu do caravaggionistów należeli przede wszystkim Carlo Saraceni, Bartolomeo Manfredi i Orazio Borgianni. W Rzymie jednak, niedługo po śmierci Caravaggia, jego innowacyjność w malarstwie została zapomniana. Koneserzy sztuki woleli połączenie późnego Renesansu i lombardzkiego realizmu, które reprezentował malarz Annibale Carracci.

Krótki pobyt Caravaggia w Neapolu spowodował powstanie szkoły neapolitańskich caravaggionistów. Do czołowych postaci tego nurtu w Neapolu zaliczane są Giovanni Battista Caracciolo i Carlo Sellitto. Caravaggionizm zakończył się tam wraz z wybuchem zarazy w 1656. Za pośrednictwem Neapolu caravaggionizm dotarł na Półwysep Iberyjski.

Na północ Europy nurt dotarł za pośrednictwem grupy katolickich artystów z Utrechtu, zwanych później utrechckimi caravaggionistami. Na początku XVII wieku studenci z Holandii odbyli podróż do Rzymu i, jak opisuje Bellori, dzieła Caravaggia wywarły na nich duży wpływ.

Malarstwo miało wpływ na wiodących artystów Baroku: Rubensa, Vermeera, Rembrandta i Velazqueza. Rubens nabył obraz Caravaggia "Złożenie do grobu" i namalował jego kopię dla rodziny Gonzagów z Mantui. Velazquez mógł zapoznać się z dziełami Caravaggia podczas wielu krótkich pobytów w Italii.

Sława Caravaggia nie przetrwała jego śmierci. Wprowadzone przez niego innowacje inspirowały barok, ale artyści zapożyczyli dramatyzm *chiaroscuro* bez psychologicznego realizmu. Caravaggio miał bezpośredni wpływ na swoich rodaków, na Francuzów - Georges'a de La Toura i Simona Voueta, oraz Hiszpana - Jusepa de Ribera. Po zaledwie paru dekadach jego dzieła zaczęto przypisywać mniej skandalicznym artystom, lub po prostu o nich zapomniano. Barok, do rozwoju którego tak znacząco się przyczynił, poszedł naprzód, moda się zmieniła, a Caravaggio, w odróżnieniu od Caraccia, nigdy nie założył własnego warsztatu i tym samym nie rozwinęła się szkoła, która kontynuowałaby jego technikę. Nie pozostawił po sobie żadnej teorii na temat psychologicznego podejścia do sztuki.

Zarówno awanturnicze życie, jak i twórczość Caravaggia podatna była na ataki krytyków. Brak piśmiennictwa po malarzu skrzętnie wykorzystał jego rywal, malarz Giovanni Baglione, szukający zemsty na Caravaggiu. Biografia malarza autorstwa Baglioneego zasugerowała negatywny stosunek i pogardę do artysty późniejszym badaczom

twórczości malarza, wpływowym XVII-wiecznym krytykom - Giovanniemu Belloriemu i Nicolasowi Poussinowi. Krytykował Caravaggia również mieszkający w Hiszpanii Vincenzo Carduci, który nazywa artystę antychrystem malarstwa z potwornymi umiejętnościami zwodzenia.

W latach dwudziestych XX wieku krytyk Roberto Longhi zwrócił uwagę publiczności na Caravaggia, którego wpisał do kanonu europejskiej tradycji malarstwa:

"Ribera, Vermeer, La Tour i Rembrandt nigdy by bez niego nie istnieli. A sztuka Delacroix, Courbeta oraz Manet byłyby zupełnie inna".

Krytyk Bernard Berenson zgodził się z Longhim:

□*"Z wyjątkiem Michała Anioła, żaden inny włoski malarz nie wywarł tak wielkiego wpływu".*

Za życia Caravaggio uznawany był za postać zarówno tajemniczą i fascynującą jak awanturniczą i niebezpieczną. Wkroczył na artystyczną scenę Rzymu w 1600 roku i nigdy nie doświadczył braku zleceń i gotowych go wspierać mecenasów. Spektakularne sukcesy przeplatał licznymi awanturami.

W Rzymie przełomu XVI i XVII stulecia budowano ogromne barokowe kościoły i pałace, które należało upiększyć. Kontrreformacja poszukiwała prawdziwie religijnej sztuki, którą odparłaby zagrożenie ze strony protestantyzmu. Rządzący prawie stulecie manieryzm był już nieskuteczny. Caravaggio wniósł do sztuki radykalny naturalizm, który łączył bliską obserwację świata fizycznego z dramatycznym, teatralnym użyciem gry światła i cienia.

Znany i niezwykle wpływowy za życia Caravaggio został prawie zupełnie zapomniany przez następne stulecia. Mimo to jego wpływ na barok, rodzący się z ruin manieryzmu, był ogromny. Andre Berne-Joffroy, sekretarz Paula Valéryego, powiedział o nim:

□*"Co zaczyna się w dziełach Caravaggia, to po prostu malarstwo nowoczesne".*

Przetrawił około pięćdziesięciu obrazów malarza. Jedno z nich, Powołanie świętych Piotra i Andrzeja, zostało ostatnio zidentyfikowane jako dzieło Caravaggia i poddane renowacji. Obraz odkryto w magazynie w Hampton Court. Omyłkowo był oznakowany jako kopia. W ostatnim stuleciu co najmniej kilka dzieł zaginęło. Richard Francis Burton pisał o obrazie "Święty Różaniec" w muzeum Wielkiego Księcia Toskanii, ukazującym krąg trzydziestu mężczyzn turpiter ligati. Malowidło jest uważane za zaginione. Wiadomo również, że obraz "Święty Mateusz i anioł" został zniszczony w czasie bombardowania Drezna. Zachowały się natomiast czarno-białe fotografie dzieła.

Jego styl stał się wzorem dla malarzy epoki baroku. Caravaggio był zapomniany w wiekach XVIII i XIX, został na nowo odkryty dopiero w XX stuleciu. Obecnie jest uznawany za pierwszego wielkiego artystę barokowego.

<https://www.youtube.com/watch?v=Zgpr0Cr52zg>

W kwietniu 2016 roku świat obiegła wiadomość, że pewien tajemniczy obraz, który odkryto na jakimś poddaszu w Tuluzie, jest autorstwa Caravaggia, byłoby to więc znalezisko po ponad 300 latach od śmierci artysty, a jego wstępną wartość wycenia się na 120 milionów euro. Chodzi o drugą wersję "Judyty odcinającej głowę Holofernesowi".